باوەڕت بە خۆ هەیە؟ … محمد احمد محمد

چەند ساڵێك لەمەوبەر هاوڕێیەکم ئۆتۆمبێلی دزرابوو، شەوێکیان خێزانەکەی لە خەودا بینیبووی کە ئۆتۆمبێلەکە لە شارێکی تردایە لە ئەنجامدا ئەو پیاوە چوو بۆ ئەو شارە و پاش گەڕان و لێکۆڵینەوە، دەرکەوت ئۆتۆمبێلە دزراوەکەی لەو شارەیە و دواتر دۆزییەوە و گەڕاندییەوە.

لەو کاتەدا بۆ ساتێك سەرسام بووم بەو خەوە دواتر بیرم کردووە و وتم تەنها ڕێکەوتە، هیچی تر نییە جگە لە ڕێکەوت.

لە سەردەمی کۆندا، خەڵك زۆر سەرسامی خەو بوون، بۆ نموونە لە میسر باوەڕیان بەوە هەبوو کە کەسانێك توانایەکی نائاسایی یان هەیە و پەیوەندییان بە خواوە هەیە لە ڕێی خەوەکانیانەوە.

ئەم بیروباوەڕە بۆ خەو بە درێژایی مێژوو ماوەتەوە و خەڵکی سەرقاڵ کردووە، بەڵام لە سەدەی نۆزدەیەم و بیستەم دا زانایان باوەڕیان بەو بیرۆکانە نەما کە خەو دیاردەیەکی نائاسایی یە و لەتوانای مرۆڤ بەدەرە، کاتێك چەند دەروونناسێك دەستیان کرد بە لێکۆڵینەوە لەسەر خەو و گرنگییان پێی دا.

لە پێشەنگیاندا سیگمۆند فرۆید و کارڵ یۆنگ بوون کە لەو باوەڕەدابوون خەو پەیوەندی بە کارکردنی مێشکەوە هەیە، فرۆید لە کتێبی (شیکردنەوەی خەو)دا دەڵێت لەو کاتەی عەقڵی بەئاگامان دەخەوێت عەقڵی بێ ئاگا کاردەکات و وێنەیەکی قووڵتری ناخمان پێشاندەدات.

ئێستا زاناکان پێیان وایە خەو جگە لە کاریگەرییەکی لاوەکی پرۆسە عەقڵییەکان نەبێ هیچی تر نییە، هەرچەندە خەڵکی پێیان وایە کە مێشک لە کاتی خەو دا داخراوە بەڵام زاناکان ئەڵێن لە کاتی خەو دا چالاکییەکانی مێشك بەردەوام دەبێت و هەندێ جار چالاکتریش دەبن.
زاناکان دەڵێن مێشکمان لە کاتی خەو دا زانیارییەکان و یادەوەرییەکان پۆلێندەکات و ڕێکیاندەخاتەوە، هەر وەکو ئامێری کۆمپیوتەر کە کاری هاردەکان باشتر دەکات بە شێوەیەکی بەردەوام.

مێشکمان بۆ ئەوەی باشتر کار بکات یادەوەرییە لاوەکی و زیادەکان

لادەبات و تەنها گرنگەگان عەمباردەكات، هەر لەبەر ئەم هۆیەشە پەروەردەكارەكان داوا لە خوێندكاران دەكەن باش بخەون لە كاتی تاقیكردنەوەكاندا، بۆ ئەوەی خەو مێشكیان كاری مێشكیان رێكبخاتەوە.

بەشێك لەو زانایانەی كاریان لەسەر ئەم بابەتە كردووە پێیان وایە كە مێشك لەكاتی خەو دا خۆی رێكدەخاتەوە و بەدوای وەڵامێكی لۆژیكیدا دەگەڕێت كە دەبێتە هۆی تێكەڵبوونی زانیارییەكان و ئاڵۆزی درووست دەبێت و مرۆڤ بە شێوەی خەو دەیبینێت.

ئەمەش مانای ئەوەیە كە خەو لە توانایدا نییە پێشبینی داهاتوو بۆ بكات بەڵكو تەنها ئاسەواری رووداوەكانی رابردووە و تێكەڵ بەیەك بوونە.

سەبارەت بە كاتی بینینی خەو هیچ كاتێكی دیاریكراو نییە بەڵام مرۆڤ زیاتر لە كاتی ماندووبوون و تەنگاوی و نەخۆشی و حاڵەتی نائاساییدا خەو دەبینێت.

تەنها مرۆڤی بینا خەو دەبینێت، ئەو مرۆڤانەی بە زگماك نابینان خەو نابینن، چونكە خەو پەیوەندی بە وێنەوە هەیە، ئەو كەسەی نابینایە هیچ وێنەیەك لە ژیانیدا نەبینیوە تا بە شێوەی خەویش بیبینێت.

هەروەها یەكێك لە حاڵەتەكانی خەو ئەوەیە كە خەو و واقیع پێكەوە تێكەڵ دەبن، بۆ نموونە خەو بە خواردنەوە دەبینیت و كە هەڵدەستیت دەبینیت بۆنی خواردن دێت لەماڵەوە یان لەو خەودا كەسێك بانگت دەكات و كە لە خەوەكە بەئاگا دێی دەبینی كەسێك لەماڵەوە بانگت دەكات.

سەبارەت بەو كەسانەی كە پێیان وایە خەو راستە و دەبێ باوەڕمان پێی بێت بە بەڵگەی خەوەكەی پێغەمبەر یوسف.

لە راستیدا پێغەمبەران لە ڕووی تواناوە بەراورد ناكرێن لەگەڵ مرۆڤی ئاسایی، ئەوان تایبەتمەندییان هەیە بۆ ئەوەی پەیوەندییەكی باشتریان لەگەڵ خوا هەبێت و بتوانن باشتر قەناعەت بەخەڵك بهێنن.

پرسیارەكە ئەوەیە، ئایا باوەڕت بە خەو هەیە؟!

ڕێژەی هەرە زۆری خەڵك باوەڕیان بە خەو هەیە، هەندێكیشیان باوەڕێكی بەهێزیان پێی هەیە.

کاتێك لە کەسێك دەپرسیت بۆچی باوەڕت بەخەو هەیە، دەڵێت چونکە خەوەکانم بەدیهاتوون و هەندێکیان چیرۆکەکەی پێغەمبەر یوسف وەك بەڵگە دەهێننەوە.

ئەم وەڵامە وەڵامێکی تەواو نییە و واقیعی نییە چونکە هەر خودی ئەو کەسەی ئەم قسەیە دەکات دەیان و سەدان خەو دەبینێت کە هیچیان نایەنە دێ، جگە لە ڕێژەیەکی زۆر کەم نەبێ، کە بەهۆی بیرکردنەوی خۆیەوە یان لە ڕێی رێکەوتەوە هاتووەتە دی.
سەبارەت بە خەوەکەی پێغەمبەر یوسف و هاوەڵەکانی لە بەندینخانە، ئەگەر بیری لێ بکەینەوە ئەوا مرۆڤی ئاسایی بەراورد ناکرێت لەگەڵ پێغەمبەر ئەو بەخششی تایبەتی هەیە کە خوا پێی داوە، سەبارەت بە هاوەڵەکانیشی راستە مرۆڤی ئاسایی بوون بەڵام ئەو سەردەمە تایبەتمەندی خۆی هەیە و دووبارە بەراورد ناکرێت لەگەڵ ئێستادا، هەروەك چۆن لە سەردەمی مووسادا سیحر هەبوو و لە سەردەمی عیسادا چارەسەری نەخۆشییەکان هەبوو.

.

محمد احمد محمد